

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ
УКРАЇНИ**

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

**з дисципліни «Теоретико-методологічні проблеми
психології діяльності в особливих умовах»**

Укладач:
доцент кафедри ПДОУ
к.психол.н., доцент І.М. Ушакова

ТЕМА 1. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ В НАУЦІ (С 2 год).

План:

1. Теорія як основа науки
2. Поняття методу та методології
3. Співвідношення понять "наука", "філософія" та "світогляд".
4. Функції та рівні методологічних знань

Література:

1. Корнилова Т.В. Методологические основы психологии. – СПб: Питер, 2008.
2. Ломов Б.Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии. – М.: «Наука», 1984.
3. Маланов С.В. Методологические и теоретические основы психологии. – М. – Владимир: Заря, 2005.
4. Ушакова І.М. Теоретико-методологічні проблеми психології. Курс лекцій. [Електр. вар-нт] – НУЦЗУ, 2016 // http://books.nuczu.edu.ua/list.php?IDlist=Q_1#up

ТЕМА 2. КАТЕГОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ ПСИХОЛОГІЇ (С 4 год).

План:

1. Категоріальний лад психології.
2. Відображення з точки зору різних підходів.
3. Підходи до розуміння діяльності у психології.
4. Єдність свідомості та діяльності.
5. Мотиваційна сфера особистості.
6. Категорія особистості в психології.
7. Відносини (спілкування) як базова категорія психології.

Література:

1. Корнилова Т.В. Методологические основы психологии. – СПб: Питер, 2008.
2. Ломов Б.Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии. – М.: «Наука», 1984.
3. Маланов С.В. Методологические и теоретические основы психологии. – М. – Владимир: Заря, 2005.
4. Ушакова І.М. Теоретико-методологічні проблеми психології. Курс лекцій. [Електр. вар-нт] – НУЦЗУ, 2016 // http://books.nuczu.edu.ua/list.php?IDlist=Q_1#up

ТЕМА 3. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ НАУКОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ (С 2 год).

План:

1. Відкритість системи принципів.
2. Принцип детермінізму. Види детермінізму.
3. Принцип активності та діяльнісний підхід.
4. Принцип системності.
5. Принцип розвитку.
6. Єдність свідомості та діяльності.

Завдання для самостійної роботи:

Реферат на тему: Принцип системності та його особливості у психології діяльності в особливих умовах

Література:

1. Барабанщиков В. А. Системный подход к исследованию психики / В. А. Барабанщиков, Б. Ф. Ломов // Психологический журнал. – 2002. - № 4. – С. 27 – 38.
2. Ломов Б.Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии. – М.: «Наука», 1984.

3. Маланов С.В. Методологические и теоретические основы психологии. – М. – Владимир: Заря, 2005.
4. Ушакова І.М. Теоретико-методологічні проблеми психології. Курс лекцій. [Електр. вар-нт] – НУЦЗУ, 2016 // http://books.nuczu.edu.ua/list.php?IDlist=Q_1#up

ТЕМА 4. МЕТОДИ ПДОУ. МОДЕЛЮВАННЯ ЯК ОДИН З ОСНОВНИХ МЕТОДІВ. (С 2 год).

План:

1. Поняття методу в широкому та вузькому сенсі.
2. Моделювання особливих умов діяльності як основний метод ПДОУ.
3. Відтворення стресових ситуацій: основні прийоми.
4. Ситуаційний експеримент як різновид природного експерименту.
5. Мотиваційна спрямованість досліджуваного як основна умова ефективності ситуаційного експерименту.

Література:

1. Психологические проблемы деятельности в особых условиях: [антология / ред. Б. Ломова и Ю. Забродина]. – М.: Наука, 1985 – 232 с.
2. Смирнов Б.А. Психология деятельности в экстремальных ситуациях. /Б.А. Смирнов, Е.В. Долгополова - Х.: Изд-во Гуманитарный Центр, 2007, - 276 с.
3. Ушакова І.М. Теоретико-методологічні проблеми психології. Курс лекцій. [Електр. вар-нт] – НУЦЗУ, 2016 // http://books.nuczu.edu.ua/list.php?IDlist=Q_1#up

ТЕМА 5. ПСИХОЛОГІЧНА КОНЦЕПЦІЯ УМОВ ДІЯЛЬНОСТІ. ОСОБЛИВІ УМОВИ ДІЯЛЬНОСТІ (С 2 год).

План:

1. Психологічна концепція умов діяльності.
2. Основні принципи розмежування особливих та екстремальних умов діяльності.
3. Тріада факторів особливих умов діяльності: зовнішні фактори, внутрішні умови (психічні стани та властивості особистості) і результати (показники) діяльності.
4. Зовнішні фактори: фактори населеності (об'єктивні), фактори професійної діяльності, інформаційні фактори.
5. Внутрішні умови: рівень загального інтелекту, рівень особистісної стабільності, напруженість, тривожність, психопатології, психодинамічні властивості, психічні стани.

Література:

1. Психологические проблемы деятельности в особых условиях: [антология / ред. Б. Ломова и Ю. Забродина]. – М.: Наука, 1985 – 232 с.
2. Тімченко О. В. Професійний стрес працівників органів внутрішніх справ України (концептуалізація, прогнозування, діагностика та корекція) : дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.06 / Тімченко Олександр Володимирович. – Харків, 2003. – 427 с.
3. Шадриков В. Д. Психология деятельности и способностей человека / Шадриков В. Д. – М. : Издательская корпорация «Логос», 1996. – 318 с.

ТЕМА 6. РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ. (С 2 год).

План:

1. Результати діяльності: результативність, продуктивність, ефективність, якість та надійність діяльності.
2. Результати діяльності: проміжні та кінцеві.
3. Продукти праці та їх особливості.
4. Продуктивність, ефективність та результативність діяльності.
5. Поняття якості діяльності.
6. Оцінка результатів діяльності та поведінки людини та колективу.

Література:

1. Бодров В. А. Современные исследования фундаментальных и прикладных проблем психологии профессиональной деятельности. Часть 1 / В. А. Бодров // Психологический журнал. – 2008. – Т. 29, № 5. – С. 83–90.
2. Бодров В. А. Современные исследования фундаментальных и прикладных проблем психологии профессиональной деятельности. Часть 2 / В. А. Бодров // Психологический журнал. – 2008. – Т. 29, № 6. – С. 66–74.
3. Деркач А. П. Профессионализм деятельности в особых и экстремальных условиях / Деркач А. П., Казаков Ю. Н., Черняева В. В. – Пятигорск, 2008. – 223 с
4. Корольчук М. С. Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах : [навчальний посібник] / М. С. Корольчук, В. М. Крайнюк – К. : Ніка – Центр, 2006. – 580 с.

ТЕМА 7. ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ (С 2 год).

План:

1. Характеристика діяльності в особливих умовах.
2. Зміни в поведінці і функціональних станах працівника.
3. Толерантність до екстремальних впливів та стресу.
4. Поняття нервово-психічної стійкості.

Література:

1. Корольчук М.С. Методологічні та теоретичні проблеми психології. /– К.: Ельга, 2008. – 336 с.
2. Ложкін Г. В. Психологічне супроводження військовослужбовців в діяльності за екстремальних умов / Г. В. Ложкін. – К. : МОУ, 2003. – 218 с.
3. Психологические проблемы деятельности в особых условиях: [антология / ред. Б. Ломова и Ю. Забродина]. – М.: Наука, 1985 – 232 с.
4. Смирнов Б.А. Психология деятельности в экстремальных ситуациях. /Б.А. Смирнов, Е.В. Долгополова - Х.: Изд-во Гуманитарный Центр, 2007, - 276 с.

ТЕМА 8. ПРОБЛЕМА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ (С 2 год).

План:

- 1 Проблема психологічної готовності до діяльності в особливих умовах.
2. Структурно-функціональний зміст та рівні психологічної готовності.
3. Компоненти готовності та їх характеристика.
4. Засоби підвищення готовності до діяльності в особливих умовах.

Література:

1. Психологические проблемы деятельности в особых условиях: [антология / ред. Б. Ломова и Ю. Забродина]. – М.: Наука, 1985 – 232 с.
2. Тімченко О. В. Професійний стрес працівників органів внутрішніх справ України (концептуалізація, прогнозування, діагностика та корекція) : дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.06 / Тімченко Олександр Володимирович. – Харків, 2003. – 427 с.
3. Шадриков В. Д. Психология деятельности и способностей человека / Шадриков В. Д. – М. : Издательская корпорация «Логос», 1996. – 318 с.

ТЕМА 9. ПРОБЛЕМА АДАПТАЦІЇ ДО ОСОБЛИВИХ УМОВ ДІЯЛЬНОСТІ (С 2 год).

План:

1. Проблема адаптації до особливих умов діяльності.
2. Методи визначення адаптаційних можливостей людини.
3. Психогенні фактори діяльності в особливих умовах (викликані характером діяльності та інформаційного характеру).

4. Психічні стани та особистісні особливості, зумовлені особливими умовами діяльності.

Література:

1. Психологические проблемы деятельности в особых условиях: [антология / ред. Б. Ломова и Ю. Забродина]. – М.: Наука, 1985 – 232 с.
2. Тімченко О. В. Професійний стрес працівників органів внутрішніх справ України (концептуалізація, прогнозування, діагностика та корекція) : дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.06 / Тімченко Олександр Володимирович. – Харків, 2003. – 427 с.
3. Шадриков В. Д. Психология деятельности и способностей человека / Шадриков В. Д. – М. : Издательская корпорация «Логос», 1996. – 318 с.

ТЕМА 10. ПРОБЛЕМА ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ (С 2 год).

План:

1. Проблема психологічного супроводу діяльності в особливих умовах та психологічної підтримки.
2. Психологічна підготовка до діяльності в особливих умовах.
3. Психогігієна та психопрофілактика як засоби підтримання працездатності.
4. Психологічна допомога фахівцям, які працюють в особливих умовах.
5. Методи саморегуляції та самопомоги в особливих та екстремальних умовах.

Література:

1. Бодров В. А. Современные исследования фундаментальных и прикладных проблем психологии профессиональной деятельности. Часть 2 / В. А. Бодров // Психологический журнал. – 2008. –Т. 29, № 6. – С. 66–74.
2. Деркач А. П. Профессионализм деятельности в особых и экстремальных условиях / Деркач А. П., Казаков Ю. Н., Черняева В. В. – Пятигорск, 2008. – 223 с
3. Ложкін Г. В. Психологічне супроводження військовослужбовців в діяльності за екстремальних умов / Г. В. Ложкін. – К. : МОУ, 2003. – 218 с.
4. Смирнов Б.А. Психология деятельности в экстремальных ситуациях. /Б.А. Смирнов, Е.В. Долгополова - Х.: Изд-во Гуманитарный Центр, 2007, - 276 с.